

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. Quid sit Terminus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

DISPUTATIO I. DE TERMINIS.

Natura & doctrina ordo requirit ut ad perfectiora ab imperfectioribus fiat progressus, & à facilioribus ad difficiliora fiat motus, hinc cum omnis doctrina qua ratione comparatur fiat differendo, quatenus ex nota ignotum deducitur, differere verò nequit nemo nisi per voces qua propositiones constituunt, unde eas in hac examinatione disputatione. Sit ergo.

I. QUÆSTIO I.

Quid sit Terminus?

Varia est terminorum acceptatio ut patet tam ex profanis quam sacris litteris, in quibus tamen sensibus ad propositum nostrum non deserviunt, ut est illud 14. Jobi *posuisti terminos ejus qui præteriri non poterunt*, & alibi passim, ut verò ad præsentem quæstionem pertinet, Authores inter se discrepant, aliqui enim terminum nomine dictionis significare volunt, eò quòd nomen terminus apud Dialecticos idem sonet quod apud Grammaticos dictio, & quia quicumq; alicujus facultatis elementorum notitiam habet, is terminorum notitiam in eadem facultate habere dicitur. Alii Authores per terminum intelligunt omne illud quod in propositione esse potest, & hi quamvis satis Aristotelicè loquantur, sensus tamen nimis largus est, quia sic comprehenderet non modò prædicatum & subjectum, verùm etiam copulam, nomen verbum, signa universalitatis omnia, nullus, aliquis, adjectiva, adverbia, &c. Attendendo tamen significationem vocabuli magis propriam & vim ejus, id importat quod est extremum alicujus rei, unde propriè & prout ab Aristotele sumitur, significat terminum extremum terminans propositionem, in qua acceptio terminum definitio & ad quæstionem.

multiplex terminus acceptio.

II.
describitur terminus.

Dico. Terminum esse illum in quem resolvitur propositio, ut prædicatum & de quo prædicatur. Ita Aristoteles in terminis. I. Peri I. Habetq; hunc sensum quòd terminus sit illud quod potest esse subjectum vel prædicatum in propositione. Prob. Conclusio. Quia omne illud per hoc definitur benè per quod ejus natura explicatur, sed per datam definitionem explicatur benè natura ergo est bona.

III.
debet esse immediata resolutio.

Incontra Arguitur I. Propositio benè resolvitur in litteras & syllabas, sed hæ non sunt termini, ergò malè definitur terminus quod sit id in quod resolvitur propositio. R. dist. ma. Propositio resolvitur in litteras & syllabas immediatè nego majorem: mediatè concedo, & concessa mi. negatur consequentia, quia non est sermo in conclusione de quacunq; resolutione, sed de resolutione immediatè eaq; tanquam in subjectum & prædicatum.

una propositio in aliam resolvitur potest.

Instatur. Propositio hypothetica immediatè resolvitur in propositiones simplices & mediatè in terminos ergò, nulla solutio, de resolutione immediata vel mediata. R. distinguendo ant. tanquam in alias propositiones nego, tanquam in terminos concedo ant. & nego consequentiam.

Urgetur. Sequeretur hinc propositio nem esse terminum, sed hoc est inconveniens

ergò, probatur sequela quia secundum nos illud est terminus in quod resolvitur propositio, sed ex data responsione propositio hypothetica resolvitur in propositiones simplices velut in terminos, ergò propositiones simplices sunt termini; R. dist. sequelam, sequeretur propositionem esse terminum sub ratione formali propositionis nego, quatenus simpliciter ut aliquod complexum consideratur, concedo sequelam, nec hoc est ullum inconveniens, quod propositio simplex in hypothetica teneat rationem subjecti, quia benè potest aliquod totum in se esse pars respectu alterius totius, ut patet in phisicis, de corpore respectu totius hominis, & aliis pluribus.

quomodo una propositio possit esse alterius terminus.

IV.

Arguitur 2. Propositio benè resolvitur in copulam verbalem, ergò copula verbalis erit terminus. prob. ant. Quia benè aliquid resolvitur in ea ex quibus constat, sed propositio constat tam benè ex copula quam ex prædicato & subjecto, ergò tam benè in copulam resolvitur, consequenter erit terminus. R. dist. resolvitur in copulam verbalem tanquam in prædicatum & subjectum nego ant. tanquam in formalem unionem extremorum concedo ant: & nego consequentiam, Verbum itaq; Est, vel illa copula verbalis, non manet resoluta propositione sub ratione priori, seu ut ait Aristoteles. I. Peri 3. intelligi tunc non potest, adeoq; cum pars propositionis non sit, in eam tanquam in partem resolvì non potest, consequenter terminus non erit.

Propositio resolvitur in copulam verbalem in unionem non vero ut in subjectum.

Instatur. Est verbum potest esse prædicatum, vel subjectum propositionis, ergò talis propositio potest resolvì in copulam verbalem tanquam in prædicatum vel subjectum. prob. ant. Quia hæc est vera propositio Est est copula verbalis, & copula verbalis est Est ergò. R. dist. ant. si formalitèr sumatur negatur ant. si materialitèr concedo, & similiter dist. conseq. & nego consequentiam, Itaq; materialitèr sumendo non modo tò Est verum & quacunq; alia vox etiam non significativa ut Bliceri, Buff, Baff & familia subjectum vel prædicatum esse possunt, prout etiam omnia adverbia & nomina quantiativa & adjectiva, &c.

ly est potest subjectum propositiois pro materialis.

Urgetur. In propositione de secundo adjacente ut sunt *Petrus studet, Paulus ambulat*, propositio resolvitur in verba non modò, ut materialitèr sumuntur, sed etiam ut formalitèr per modum prædicati ergò nulla solutio. R. dist. ant. Resolvitur in verba tanquam in terminos in quantum gerunt vices copulae nego, in quantum gerunt vices prædicati concedo ant. & nego consequentiam. Itaque in his & similibus propositionibus semper sensus est *Petrus est studens, Paulus est ambulans*; Et licet dicere quis possit

quomodo resolvatur propositio de secundo adjacente.

posset in hac propositione *Currere est moveri*, ly moveri habere rationem praedicatorum, adeoque formaliter propositionem in verba resolvi, nihil tamen urget, in similibus enim propositionibus verba quidem verba sunt, sed grammaticaliter, apud logicos tamen æquivalent terminis *motus* & *cursum*, unde idem erit sensus ac si quis diceret, *cursum est motus*.

QUAESTIO II.

De multiplicitate & divisione terminorum.

I. Terminorum. Divisio considerari

potest vel ex parte ipsiusmet significacionis vocis, vel ex modo significandi, vel ex parte rei significatae, de quibus omnibus in praesentiarum. Itaque ex primo capite terminus dividitur in *mentalem*, *vocalem* & *scripturam*: *mentalis* est, qui potest esse praedictum vel subiectum propositionis mentalis; *vocalis*, qui propositionis vocalis, & *scripturae*, qui scriptae, sed

II. Incontra Arguitur. Propositio

mentalis est una simplex qualitas carens partibus, ergo propositio mentalis non habet partes, vel terminos in quos resolvatur & consequenter nullus dabitur terminus mentalis, sed *ly*, dist. ant. propositio mentalis est una simplex qualitas, formalis concedo: *objectiva* nego; dist. etiam consequens, ergo non habet partes in esse suo formali concedo, in esse *objectivo* nego; Itaque propositio mentalis dicitur habere terminos & extrema, quia in se continet subiectum & praedictum, constituta in esse talium per propositionem formalem.

III. Secundo. Dividitur in significativum

& non significativum: primus est qui ex institutione hominis vel Dei aliquid significat: ut est, vox *Homo*, quae significat naturam humanam: secundus est qui ex institutione aliqua non habet ut aliquid significet, quales sunt voces *hūmāni*, *hūmāni*, &c.

IV. Tertio. Dividitur terminus in *Categoriam*

& *Syntheticam*: Ille (qui & latine per se significativus dicitur) est qui ita per se significat aliquid ut se solo in propositione subiectum, vel praedictum esse possit, ut *homo*, *leo*, &c. & omnia nomina substantiva. Terminus *Syntheticus* (qui latine con-significativus dicitur) est qui non ita per se significat aliquid ut se solo subiectum vel praedictum in propositione esse possit, sed conjunctus alteri, ut *omnis*, *nullus*, & universim omnia adjectiva, sed Contra.

V. Arguitur. Nomina adjectiva se solis

possunt esse praedicta in propositione, verbi gratia, in hac: *Homo est albus*, ly *Albus* est praedictum, sed *albus* est secundum nos terminus *Syntheticus*, qui se solo non potest esse subiectum vel praedictum in aliqua propositione. *ly* negando *ma*. nam illa propositio sic intelligi debet, *Homo est habens albedinem*, & sic terminus *Albus* non se solo, sed conjunctus cum alio aliquid significat, unde secundum Tartareum terminus *Syntheticus* non significat aliquid, sed aequaliter, quatenus si adiungatur categoriam, modificat ejus

F. Amandi Hermann Logica.

significationem, & facit eam taliter significare, id est, vel reddit eam universalem, vel particularem, vel affirmativam, vel negativam, adeoque rem praesentat ut ejus modus.

Categoriam Terminus sub-

dividitur in *simplicem* seu *incomplexum* & *compositum*, seu *complexum*: *Simplicem* communiter appellant qui non constat ex pluribus dictionibus, sed est una sola vox; ut *Petrus*, *Paulus*: *Compositum* seu *complexum* qui ex pluribus dictionibus componitur, ut *Homo justus*, *equus albus*, &c. verum hæc explicatio nimis grammaticalis est, quare post Tartareum melius videtur dicendum, Terminum *complexum* esse illum qui subordinatur conceptui *complexo*, & qui subordinatur conceptui *incomplexo* terminum esse *incomplexum*, sive ex pluribus dictionibus constet, seu non. Unde *Marcus Tullius Cicero*, licet plures sint voces, unum tantum in mente generant conceptum, e contra, nemo, amo, termini *complexi* sunt, quia generant hunc *complexum* conceptum nullus homo, sum amans, imò si littera *A* imponeretur ad significandum hominem currere vel studere, *A* esset terminus *complexus*.

Terminus *incomplexus* subdividi-

tur iterum in terminum *infinitem* & *finiteum*, seu in terminum *infiniteum* & *finiteum*, primus est qui aliquam rem certam & determinatam significat, ut *homo*, *lapis*: terminus *infiniteus* est, qui nihil determinate significat, bene tamen determinate aliquid negat, sitque praeposita particula *negativa* *Non*, quae malignantis naturae est, totum negans quidquid post se reperit, negat id quod exprimit, ut *Non lapis*, *non homo*, &c. dicitur autem *infiniteus*, quia non cadit super copulam, sed super id quod exprimit, & consequenter non facit propositionem negativam, imò de omnibus praedici potest, praeterquam quod supponit & afficit.

Ex modo significandi terminus divi-

ditur primo in *concretum* & *abstractum*, *Concretum* est, qui significat aliquid, ut in alio existens, sive ut suppositum propriae naturae, vel ut subiectum, ut *homo* & *album*, quia *homo* significat humanitatem in aliquo supposito indeterminate existentem, *album* significat albedinem alicui subiecto inhaerentem, unde hic terminus *compositum* habet significandi modum, sive *substantialem*, sive *accidentalem*. E contra terminus *abstractus* *simplicem* habet significandi modum, quia significat formam ut *abstractam* à supposito vel subiecto quasi per se existentem & stantem, ut *humanitas* solam significat naturam humanam, quasi per se coherentem extra supposita humana, albedo solam albedinem quasi per se existentem extra subiectum.

Secundo. In *Absolutum* & *connotativum*

seu *relativum*, quos aliqui explicant sicut superius *concretum* & *abstractum* per modum adjectivi & per se existentis, verum cum illis confundendi non sunt, unde aliter explicandus est terminus *absolutus*, quod scilicet sit ille, qui ut perfecte intelligatur nihil extraneum secundario requirit, seu qui nihil aliud ut perfectus evadat respiciat per genus & differentiam, &

A 2

VI.
quid sit terminus simplicis & quid compositum.

VII,
quid sit terminus infiniteus & finiteus.

VIII.
terminus concretus & terminus abstractus.

IX.
terminus absolutus & terminus connotativus.

tales